

ДЕТСКА ГРАДИНА №29 „ЗВЪНЧЕ” - ВАРНА

гр. Варна, ж.к. „Възраждане” до бл. 56, тел. 052 509 743 и тел. 052 509 744;
e-mail: dg29varna@mail.bg

Утвърдил:

ИРЕНА ГАНЕВА

Директор на ДГ №29 „Звънче”

Практически насоки за действията, които учители и деца трябва да предприемат в случай на инцидент, на насилие и в други критични ситуации в ДГ №29 „Звънче“

Определения:

Дефиниция на инцидент: Инцидент е всяко травматично събитие за дете, вследствие на което е наличен риск от увреждане на неговото физическо и/или психическо здраве.

Видове насилие: физическо, психическо, сексуално.

Дете в риск, по смисъла на т. 11 от §1 на Допълнителните разпоредби на Закона за закрила на детето е:

- а) чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
- б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му;
- в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
- д) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.

Задължение за съдействие по чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето:

Това задължение има всеки, на когото стане известно, че дете се нуждае от закрила, като това лице е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, т.е. достатъчно е алтернативното уведомяване и на една от тези институции. Това задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.

Съгласно разпоредбите на Закона за закрила на детето, при постъпване на сигнал в Държавната агенция за закрила на детето, че дете се нуждае от закрила, председателят ѝ го препраща незабавно в отдел "Закрила на детето" в дирекция "Социално подпомагане" по настоящ адрес на детето за извършване на социално проучване и предприемане на мерки за закрила.

I. Конкретни стъпки за превенция и за действие при насилие, инцидент или критично събитие:

1. Превенция

За предотвратяване на случаи на насилие, инцидент или различни форми на неприемливо поведение от страна на дете от изключително значение е:

1.1. Навременно идентифициране на възможна проблемна ситуация или възникнала вече такава.

1.2. Адекватна проследяваща реакция.

1.3. Прозрачност и координиране на предприетите действия и резултатите от тях.

2. Действия на служителите:

2.1. Обсъждане между детето и учителя с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му.

2.2. Използване на посредник при решаване на конфликт в детската градина.

2.3. Консултиране на детето с психолог.

2.4. Създаване на условия за включване на детето в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти.

2.5. Насочване на детето към занимания, съобразени с неговите потребности.

2.6. Индивидуална подкрепа на детето.

2.7. Дейности, определени в правилника за дейността в ДГ.

2.8. Учителят, свидетел на ситуация – регистрира в работната документация различните прояви на неприемливо поведение.

2.9. Уведомява се устно или писмено ръководителя на образователната институция в случай, че:

2.9.1. са установени индикации за напрежение (вкл. физическа саморазправа) между конкретни деца;

2.9.2. има проявена родителска реакция и търсене на съдействие по повод дадено поведение на дете;

2.9.3. има групиране на деца в групата, в които се наблюдава неприемане или отхвърляне на дадено дете или група деца;

2.9.4. има зачестили случаи на агресия между деца;

2.9.5. има случай на неуважително или подигравателно поведение към учителя, незачитане на неговия авторитет и действия;

2.9.6. има дете, което страни от останалите деца и избягва всякакви форми на комуникация и приятелство;

2.9.7. са налице други необичайни от ежедневните реакции и прояви на деца.

2.10. Родителите (по възможност и двамата родители), своевременно се уведомяват от учителя на групата за наличието на даден проблем, неприемливо или агресивно поведение от страна на детето им.

2.11. Родителите заедно с учителя/психолога обсъждат предлаганите решения за разрешаването на даден проблем или неприемливо поведение на детето, както и действията, които ще се предприемат от всички заинтересовани страни.

2.12. В случай че родителите не осигуряват присъствието на детето за прилагане на дейностите за личностна подкрепа, директорът на детската градина подава писмен сигнал до дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето, които от своя страна предприемат при необходимост мерки за закрила на детето в семейна среда. Дирекция „Социално подпомагане“/ДСП (отдел „Закрила на детето“) информира образователната институция за предприетите действия, като може и да отправи препоръки за подобряване и допълване на плана за подкрепа на детето, също така и препоръки за включване на детето в социални услуги в общността или за осигуряване на специалисти от такива услуги, които да работят не само с това дете, а и с останалите деца от групата.

2.13. Учителят разработва план в какво точно ще се състои индивидуалната подкрепа на детето, както и обратната връзка с образователната институция от негова страна. Желателно е първоначално провеждане на периодични срещи за обсъждане на резултатите, трудностите и постиженията.

2.14. Учителят в групата запознава родителите с предприетите конкретни дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. Информират ги за резултатите от изпълнението им.

2.15. Родителите на детето трябва да бъдат навреме уведомявани от учителя на групата за случаите на неприемливо поведение, да се търси тяхното партньорство по отношение на процесите на вземане на решение на ситуацията, за да се превантират по-сериозни бъдещи прояви. За целта освен разговори по телефон е препоръчително и провеждане на среща на територията на образователната институция без детето, а в последствие и в негово, ако се налага. Тези действия са важни, за да се избегнат възможни „подписки“ от страна на родители и поставяне на ултимативни искания.

2.16. Да се разработят, препоръчително е съвместно с децата, различни материали, вкл. интерактивни такива, за взаимодействие в групата за ограничаване на тормоза и насилието сред децата, които да се поставят на видно място в групите.

II. Реакция в ситуация при инцидент или проява на насилие между деца и върху деца

1. Действия за прекратяване на насилието или травматичното събитие:

Служителят на образователната институция, свидетел на случилото се или уведомен за него, се намесва незабавно, за да преустанови проявата на насилие или друго травматично събитие.

2. Приоритетна грижа е здравето на всички деца, участници в инцидента или насилието:

Служителят на образователната институция, свидетел на случилото се или уведомен за него, организира веднага помощ от медицинското лице в детската градина, за установяване нуждата от намеса на Бърза неотложна медицинска помощ /медицинското

лице извършва преглед и сигнализира Бърза помощ, при нужда, след което описва състоянието, интервенцията и причината за нея в медицинския журнал/. При невъзможност поради обективни причини за осъществяване на контакт с медицинското лице, се търси съдействие незабавно Бърза неотложна медицинска помощ.

3. Незабавно се сигнализира за случилото се:

3.1. Директорът на образователната институция и учителя (в групата);

3.2. Родителите на детето, пострадали от насилие или инцидент и тези, които са упражнили такъв (възможно е детето да има назначени настойници, попечители, или за него грижи да полагат други лица, при които детето е настанено като мярка за закрила по реда на Закона за закрила на детето). Търси се тяхното партньорство по отношение на процесите на вземане на решение за подкрепа на децата в ситуацията. Важно е родителите да са информирани, без да се укрива определена информация, но по начин, който няма да нанесе допълнителна вреда за детето/ученика - жертва и за извършителя.

3.3. Дирекция „Социално подпомагане“ (отдел „Закрила на детето“ (ОЗД).

3.4. При невъзможност за осъществяване на незабавен контакт с Дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“ по местоживееене на детето, с което се е случил инцидент, както и при необходимост от незабавна намеса на органите на реда, за предотвратяване на друга проява или на престъпно посегателство, сигналът за инцидента и предприетите действия или за проявата на насилие се подава на органите на Районното управление на МВР (инспектор Детска педагогическа стая, оперативен работник).

3.5. За незабавно сигнализиране на органите по т.3.4. може да се използват и възможностите на:

С Националната телефонна линия за деца 116 111 към Държавната агенция за закрила на детето, която е с национално покритие, денонощна и безплатна.8

С Държавната агенция за закрила на детето - устно на телефон /центра/ +359 2 933 90 10; +359 2 933 90 11; факс +359 2 980 24 15, по електронна поща на e-mail: sacr@sacr.government.bg, в приемна на адрес: гр. София, ул. „Триадица“ №2. Или на приемните в петте териториални поделения на Държавната агенция за закрила на детето, които се намират в гр. Бургас, гр. Варна, гр. Враца, гр. Пловдив, гр. Русе, до които също може да се подаде сигнал, налични на официантата електронна страница www.sacr.government.bg. Достатъчно е първоначално да се подаде информацията, описана във Формуляра за уведомяване - *Приложение №1*.

4. Регистрация на инцидента или проявата на насилие: От страна на ръководството първо се проверяват предприетите спешни мерки за здравето и живота на детето и сигнализирането на заинтересованите страни - родители, социалните работници от отдела „Закрила на детето“ (Дирекция „Социално подпомагане“), след което случаят се регистрира в Регистър, създаден във връзка с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование. Обособява се досие, в което се прилагат писмените обяснения на служители, очевидци на случилото се, опис на хронологично предприетите действия и постигнати резултати в опазване на физическото и психическо здраве на децата - участници в инцидента и/или проявата на насилие. В случай на насилие задължително се предприемат и действия по разработения

алгоритъм към Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

5. Допълнителни действия в случай на упражнено насилие върху дете от страна на служител в образователната институция - Директорът на образователната институция предприема незабавни действия за проверка на фактите и обстоятелствата по случая, след което изготвя доклад за предприетите действия и за резултатите, който представя на вниманието на началника на Регионалното управление на образованието и на органите на РУ на МВР по места.

6. Екипно обсъждане на случая, с оглед превенция на инциденти и прояви на насилие - Случаите на инциденти и тормоз задължително се обсъждат на заседание на екипа, създаден във връзка с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование във всяка образователна институция, с участието на социални работници от отдела за закрила на детето към Дирекция „Социално подпомагане“ към Агенцията социално подпомагане, с оглед анализ на случилото се и причините, които са го породили; планиране на мерки и действия, изпълнението на които ще доведат до трайно намаляване на случаите на насилие между деца и върху тях, както и до снижаване на броя на инцидентите.

7. Привличане на външни специализирани доставчици на услуги за подкрепа на екипа за справяне със създалата се ситуация и минимизиране на рисковете и предотвратяване на ескалиране на напрежението. Информация за доставчиците на социални услуги може да бъде получена от официалната електронна страница на ДАЗД (секция „Лицензиране“, подменю „Регистри“, „Регистър на издадените лицензи“, или на посочения телефон за връзка там), както и от отделите за закрила на детето, за наличните социални услуги на територията на всяка община. Примерни социални услуги, които могат да се ползват за подкрепа са Центрове за обществена подкрепа, Центрове за информиране, консултиране, обучение и подкрепа, Центрове за социална рехабилитация и интеграция. Мобилни центрове и други иновативни услуги, които се предоставят от общината или от друг доставчик на социални услуги за деца, който притежава лиценз от председателя на ДАЗД.

Важно! Детето има право да ползва образователна услуга/и и социална услуга/и за деца едновременно, с оглед спецификата и многообразието на индивидуалните си потребности, но без дублиране на една и съща по вид и с еднаква насоченост услуга, предоставяна и от страна на образователната, и от страна на социалната система. В случаите, когато услугите се предоставят от двете системи, те се предоставят при интегриран подход, взаимодействие и пълна координация. Двата типа услуги следва да се допълват. Организацията в предоставяне на дейностите не допуска припокриване на подкрепата, която се осигурява от екипите. Ползването на образователна услуга не ограничава насочването към други услуги в общността, включително социални, при условие, че се спазва основният принцип - едно дете да не получава една и съща дейност в различните типове услуга, за да няма дублиране на дейностите за подкрепа, но всички услуги, предназначени да осъществяват подкрепа в процеса на отглеждане и образование да могат пълноценно и активно да реализират подкрепящи функции и взаимно да се допълват.

III. Кризисна ситуация

1. Действията за първоначална подкрепа на детето се предприемат с цел съвременно снижаване на напрежението и преодоляване на травмата от преживяното насилие/инцидент или от това, че детето е било свидетел на инцидента или ситуацията на насилие. Детето не се разпитва, ако не желае да споделя, за да не се травмира повторно. Незабавно се търси съдействието на психолог за оказване на подкрепа на пострадалото дете/деца и на останалите деца, свидетели на насилието/инцидента.

2. При настъпване на кризисна ситуация с широк публичен/медиен интерес от ръководството на образователната институция се организира извънреден Педагогически съвет, на който служителите се запознават със ситуацията, напомня им се изрично тяхното задължение да не се разгласяват сведения и лични данни за детето (чл. 11а от Закона за закрила на детето).

3. Определя се лице, което да е „говорител” на образователната институция пред медиите, като в случая е добре да се координира при възможност с пресцентъра на МОН и да се консултира с началника на РУО. Това лице трябва да е запознато със ситуацията, да може свободно да общува с медии, да умее да представи предприетите действия без да оставя впечатление за пасивност, неадекватност или за прикриване на ситуацията от страна на образователната институция.

4. От страна на психолога на образователната институция или от външен доставчик на социална услуга се извършва групова работа с децата от групата, за въздействие върху вътрешната мотивация и преодоляване на негативни отношения помежду им.

5. Организира се и се провежда извънредна родителска среща, на която присъства ръководството на образователната институция, учител.

По този начин родителите се привличат като страна в процеса по вземане на решение в интерес на всички деца. На срещата следва да се напомни задължението им за неразгласяване вкл. и в социалните мрежи на лични сведения и данни за дете.

6. Учителят информира родителите за резултатите от предприетите действия.

7. Ръководството на образователната институция съдейства за предоставяне на методическа помощ и супервизия на учителите.

IV. Последваща подкрепа след ситуацията на инцидент

1. След преодоляване на кризисната ситуация от страна на психолога продължава работа със средата, в която е детето, до отпадане на рисковете с:

1.1. учителят;

1.2. семейството - за продължаване на работата с детето и в семейната среда;

1.3. връстниците - групова работа за промяна на нагласите, за споделяне и за подкрепа.

2. Учителят в детската градина регулярно информира ръководството на образователната институция и родителите на детето за резултатите от предприетите и последващи действия.

3. Отделът „Закрила на детето“ по местопребиваване на детето чрез свой определен представител (социален работник), информира образователната институция с доклада по работата си и резултатите от ползваната социална услуга от страна на детето.

V. Уведомяване от работещите на територията на детската градина за нуждата за закрила на дете (Задължение за съдействие по чл.7, ал.1 и 2 от Закона за закрила на детето).

Всяко лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми една от следните институции:

1. Дирекция „Социално подпомагане“ – отдел „Закрила на детето“ (структури към Агенцията за социално подпомагане).
2. Министерството на вътрешните работи.
3. Държавна агенция за закрила на детето.

Достатъчно е уведомяване на една от рите институции. Това задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.

Работещите в детската градина създават и изпълняват единна политика на нулева толерантност към насилието към деца във всичките му форми.

Водещ е примерът за поведение, ред, правила и взаимоотношения на педагогическия и непедagogическия персонал в детската градина, които спазват Етичния кодекс на работещите с деца (приет на Национален съвет на закрила на детето към ДАЗД през 2003 г.), неизменна част от длъжностната характеристика.

Ръководството на образователната институция съблюдава и контролира спазването на етичните норми, правилници, кодекси на общността и отговаря за организация на образователния процес в дух на позитивност, доброта и ценности между всички участници - деца, служители и родители.

Ръководството на образователната институция следва да предприеме необходимите действия за запознаването/прилагането на настоящите Практически насоки от служителите, както и за запознаване на всеки новоназначен служител с тях, и периодичното им проследяване.

Важен фактор за превенция на инцидентите и ситуации на насилие в образователните институции е познаването и спазването на определените задължения на работещите с деца в Етичния кодекс на работещите с деца, утвърден от Националния съвет за закрила на детето през 2003 г.:

„Задължавам се да:

1. уважавам уникалността и потенциала на всяко дете;
2. работя в най-добрия интерес на детето;
3. в работата си в никакъв случай да не използвам физически наказания и възпитателни методи, уронващи достойнството на детето;
4. уважавам и подкрепям семействата при отглеждане и възпитание на децата;
5. уважавам колегите и да ги подкрепям и насърчавам в изпълнение на етичните правила /кодекс/;
6. поддържам висок стандарт на професионално поведение, като постоянно обогатявам знанията и уменията си;
7. служа като застъпник на детето и семейството в общността и обществото. “

Настоящите Практически насоки за действията, които учители и деца трябва да предприемат в случай на инцидент, на насилие и в други критични ситуации в ДГ №29 „Звънче“ са утвърдени със заповед №РД09-199/27.11.2019 г.